

Hannele Niemi

Alustus Eduskunnan kansalaisinfossa 11.3.2008

Tiivistelmä

Yksilöllisyys ja yhteisöllisyys kasvatuksessa

Luennossa tarkastellaan, miten kasvatuksessa tulisi ottaa huomioon se, että jokainen on yksilö ja ainutlaatuinen ja se tosi-asia, että elämä kuitenkin toteutuu yhteisössä. Me tarvitsemme yksilöllisyyttä, omaa identiteettiä. Sen rakentuminen on, monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa on paljon vaativampi prosessi kuin aikaisemmin. Siihen liittyy myös ns. ”itsemääräytymisen” kehittyminen eli se, että ihminen ottaa vastuun omasta toiminnastaan. Voidakseen tulla subjektiksi, toimijaksi ihmisen pitää yhdistää vapaus ja vastuu. Tämä on hyvin keskeinen kasvatuksen tehtävä. Vastuun korostaminen on ristiriidassa nykyisin vallalla olevan itsekeskeisen, egoistisen ja narsistisen ihanteen kanssa. Tyypillistä on, että oma mielihyvä, oman minän asettaminen kaiken keskipisteeksi ja voimakas hetkellisyys eli se, että kaikki pitää saada ”tässä ja nyt”. Mielekkääseen elämään kuuluu myös ponnistelua ja itsensä voittamista.

Elämä yhteisössä merkitsee sitä, että yksilöllisyyttä on sopeutettava yhteisön ehtoihin. Luennossa korostetaan sitä, että jokainen meistä syntyy biologisesti, mutta meidän on synnyttävä myös kulttuurisesti. Yhteisössä eläminen edellyttää joidenkin perustavaa laatua olevien arvojen ja normien jakamista. Elämässä on välttämätöntä, että ihmiset voivat luottaa toisiinsa. Elämä ilman yhteisesti jaettuja normeja johtaa sellaiseen turvattuuteen, jossa jokainen pyrkii suojelemaan ja puolustamaan vain itseään. Yhteisöjen, laajimmillaan yhteiskunnan, on ratkaistava suhde erilaisuuteen. Vaikka lainsäädäntö turvaa tietyt perusoikeudet olla erilainen, se ei välttämättä toteudu käytännössä esimerkiksi tasa-arvoa ja syrjinnän ehkäisemistä koskevilla kysymyksillä. Kasvatuksessa on tärkeää, että uusi sukupolvi voi omaksua ajatuksen, että ihmiset saavat olla erilaisia ja heidän tuleekin olla erilaisia, ja erilaisuudesta syntyy myös yhteisön voima. Koulukasvatuksen keskeinen tehtävä on valmentaa nuoria toiminaan ryhmän jäsenenä ja oppimaan niitä taitoja, joita tarvitaan erilaisissa ryhmissä. Silloin joudutaan kohtaamaan myös niitä ristiriitoja, joita syntyy yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden yhteensovittamisessa.

Yhteystiedot:

Hannele Niemi

e-mail: hannele.niemi@helsinki.fi

Tel. 358-9- 19123366 or Mobile 358-40-5558975